

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Fölhívás-előfizetésre.

A »Közművelődés« 1882-ben ötödik évfolyamát kezdi meg. Mind az irodalmi társulat, mind pedig a szerkesztőbizottság legnagyobb gondossággal fejtette ki tevékenységét arra nézve, hogy a lapot kellő csinnal és változatos tartalommal állítsa ki s egyrészt az erdélyegyházmegye tekintélyes papsága és tanszemélyzete jó hirnévéhez méltó, másrészt az irodalom követelményének megfelelő módon bocsássa a nagy közönség és az irodalmi társulat tagjai rendelkezésére.

Mi a bekövetkezendő évfolyam alatt is ugyan akarjuk érvényesíteni tehetségünket s munkásságunkat, hogy a lap mind az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat nevéhez méltó legyen, mind pedig az olvasó közönség részére élvezetes és hasznos ismereteket nyújtson, különösen pedig, hogy a társulat működése körébe fölvevett tudományzakokat s ezek közt a tanítás-nevelési ügyet is kellőleg képviselje. De hogy ezen szándékunkat valósíthassuk, mi is áldozatkészségünknek megfelelő anyagi és szellemi pártolást várunk és kérünk: anyagit az előfizetőktől és a társulati tagoktól, szellemit minden tudománykedvelő- és irodalombaráttól, különösen pedig a társulat működő tagjaitól.

Midőn tehát az ötödik évfolyamot megnyitjuk tisztelettel kérjük ügyfeleinket, sziveskedjenek jó törekvéseinket részvétökkel és közreműködésökkel gyámolítani s egyrészt a lapra előfizetni, másrészt a társulatnak alapító- pártoló- és rendes működő tagokat szerezni. Az alapító tagok egyszermindenkorra 50 frt o t, a pártolók évenként 5 frt o t, a rendes működő tagok évenként 2 frt o t tartoznak fizetni, utóbbiak e mellett a társulatnak leg-

alább egy dolgozatot évenként beküldeni. Előfizetési ár egész évre 4 frt, félévre 2 frt, évnegyedre 1 forint. Mind a tagsági, mind az előfizetési díjak az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat pénztárának Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Szívesen reméljük, hogy ügyfeleink tetemes részvéte és lelkes pártolása 1882-ben is lehetővé teszi a társulat további fölvirágoztatását és a társulati közlöny útján kifejtendő tüzetesebb irodalmi tevékenységét s ezáltal a közjólétre irányuló hasznos ismeretek terjedését. Ugy legyen.

Gy.-fehérvárt, 1881. Deczember 10.

A szerkesztőbizottság.

Az egyház tekintélye a társadalomban.

(Vége.)

»Rosz világ van!« E panaszos szavak szállnak át ajkról ajkra, bármely körülmények közt vitessék a beszéd a közélet mozzanataira. És e szavak a mily következetesen ismétlődnek az emberiség életének haladóbb fejlődésénél, annál bizonyosabb kitérései a közszellemelek s annál világosabb bizonyítékai az emberiség önmagára kimondott elítélésének.

Rosz világ van! De hát mit Isten kézdetben teremtett, nemde minden jó és tökéletes vala? Nem imponál-e dicső alakjával a napkirály, melegítő sugarait bocsátva millió lények szép sorozata fölé? Nem mosolyg-e tündéres arczával a szelid hold az éj csendes ölében, kedves világot árasztva s szépségével a néma kebelben is örömderület vidám érzetét keltve? Nem beszéli-e Isten dicsőségét a legszebb csillárok bájoló ragyogásával diszitett kék ég-

boltozat? Nem hangzik-e édes örömmel az ég szárnyasainak vig dallama a légkörben, fönnön hirdetve a Teremtő dicsőségét, ki létadó bölcs intézkedésével saját jóságát közlé a teremtményekkel, hogy ezek is jók legyenek s jót élvezzenek?

Rosz világ van! De hát nem végezi-e tökéletesen forgását a földgömb, mozgásával élesztve a légkör életeréjét s hozva majd üde tavasz virányait, majd nyugodt nyár ért kalászait, majd komoly ősztus szőlőfürteit, majd zordon tél egészséges változásait? Nem hódol-e engedelmesen a termő talaj a szántóvető ekejének, nem zöldül-e hűs bokor tövén szerény ibolya, nem nyujtnak-e életet messze terjedő rétek zöld szőnyegei? Nem rejtnek-e becses érczeteket a földrétegek, nem lengnek-e hűs lombok a hegyek tetőin? Nem tenyésznek-e kövér halak a folyók medrében, nem viszi-e a tenger biztos hátán a kincsekkel megrakott hajókat?

Rosz világ van! Nem dicsekszik-e deli termettel az emberi test; nem hordoz-e szép tökélyeket magában az isteni szellemi szikra a lélek? Nem honolnak-e boldogság képességei a szívben, nem hevíti-e a gyermeki szívet édes szülők iránt mennyei áldással telt szeretet, nem sir-e szülői öröm édes érzete a jó gyermek iránt az anya szívében, nem engedelmelkednek-e föld s minden lényei az isteni parancsnak, mely hatalma alá rendele mindent az ember észlényiségének?

De igen! A lények úgy összességök szép sorozatában, mint egyenkint vett elhivatásuk nagyszerű céljaiban megfelelnek a bölcs Alkotó szándékának, midőn véges tökélyeikkel az ő végtelen tökélyeit nyilvánítják, saját természetű jóságukban az ő végtelen jóságát élvezik, s midőn a nagyszerű világrendszerben helyeiket elfoglalják, ez isteni Rendező hatalmát, bölcsességét és örök dicsőségét a mindenség kezdetétől fogva az idők hosszú folyamán keresztül hűségesen hirdették mindig, hirdetik ma és hirdetni fogják az idők végeig. A földgömb, mintha beszélni tudna és érezne, millió lényeinek őszhangzatos életében és műrendi alakulásában hódolattal övezi körül a nagy Alkotót, mint körülhullámozza a tündöklő nap dicső alakját, — s tengereinek hullámzásaiban, bércei szellőinek susogásában, völgyei rétjeinek diszelgő virányaiban, folyói beszélő csörgedezéseiben köszöni Isten jóságát, hirdeti dicsőségét s nyugodtan futja meg kimért pályáját. Egyedül az ember mondja, hogy rosz világ van. De ez által ki is mondja magára a kárhoztató ítéletet.

A többi lényekkel kevesebb jóság közöltetett mint vele. Az ásványok csak léttel bírnak, a növények léttel és tenyészerővel, az állatok léttel, tenyészerővel és érzékkel, az ember mindezekkel és értelmiséggel van földiszítve. Amazok köszönik velök közölt jóságát a Teremtőnek, feléje mint létezők felé hajolnak, hogy magasztalják őt. Az ember ennyi kitüntetés mellett elégedetlen, a naptól elfordítja fejét, a jóság becsét nem mérlegeli, hanem zugolouva hangoztatja, hogy rosz világ van!

Ha tehát Isten mindent jónak teremtett s minden eléri célját, dicséri Istent, csak az embernek van rosz dolga: akkor igen világos dolog, *hogy tulajdonképpen nem a világ rosz, hanem az emberek rosszak benne*, s az emberek is nem magok nemében rosszak, hanem *magok magokat tették rosszakká* az által, hogy elszakadva a legjobb Lénytől, a tőle nyert szellemi tehetségeket és érzelmeket magokban elrontották.

Istenben élünk, mozgunk és vagyunk, Istennel való ezen szoros kapcsolat kölcsönöz erőt szellemi tehetségeinknek, hogy könnyebben megismerjük az igazságot, könnyebben megkülönböztethessük a jót a rosztól, könnyebben belássuk vándoréletünk pályájának göröngyös utait, könnyebben határozzuk el magunkat szilárd akarattal cselekedni a jót, elutasítani maguktól mindazt, mi a törvénybe ütközik s erkölcsi életünk tiszta fényét elhomályosíthatná. Istennel való ezen szoros kapcsolat emeli magasabb fokra testi erőnket, hogy teljesíthessük kötelességeinket, megszerezhessük az anyagi szükségleteket, végezhessük a magunk és testvér embertársaink javára irányuló teendőinket s ép testi szervezetünk mellett mélyebben érezve öntudatunk megnyugtató szavát, ártatlan örömeik édes érzetében a boldogság kiérdemelt osztályrészét is élvezzük.

A zugoló emberek korunkban fölbontottak az Istennel való ezen szoros kapcsolatot, s ezért — nem egyébert — nehezdednek rájuk sulyosabban az élet terhei. Eldobták magoktól a természetfölötti erő segélyét s ezért érzik testi és szellemi erejük hanyatlását; ezért nem képesek végezni földadataikat, ezért nem bírják a munkát, ezért nem gyarapodnak anyagilag, ezért nem értik meg egymást, ezért nem sikerül a békés fejlődés, ezért nem haladnak elő vállalataikban, ezért nem találnak megnyugvást semiben. A hit mennyei világa dicső fényben ragyogtatja a világegyetem nagy Alkotóját s az élet nehézségei közt azzal tölti el a kebelt, hogy van egy gondviselő kéz, mely nem engedi eszes

teremtényeinek végpusztulását, hanem támogatja a nehéz életviszonyok elviselésében. De az emberek hitetlenek s elzárják ez által magok elől az utat, melyen égi fény szállhatna le azon pillanatban, midőn az előre sötétülő gondolatai irány nélkül tévedeznek s támpontot sehol sem találnak. A remény földi vándorlásunk végpontjául az ég csarnokát tüzi ki, hol jó cselekedeteink igazságos bére Isten színről színre való látása, szenvedéseink jutalma a kimondhatlan boldog örömek élvezete lesz. De az emberek ma minden reményöket a földi javakba helyezik, magasabb színvonalra nem emelkednek s midőn e javak véletlenül kezeikből kisiklottak, vagy épen kezeikbe sem kerülhettek, mint boldogságuk egyedüli feltételétől megfosztott páriák a kétségbeesés örvényének karjai közt keresnek menedéket e helyzetükből, s ha itt sem találtak kiutat, akkor a föld legszerencsétlenebb lényeinek tartják magukat s zugolódva a sorsot okozzák szenvedésükért. A szeretet egyesíti Isten fiait a legjobb mennyei Atyávat s ez egyesülésben a gyenge emberi erő új tápot merít az isteni mindenhatóság végtelen tengeréből. De az emberek ma a föld ölére borulnak s annak áldozzák fel szívök teljes szeretetét. A föld egyszer kölcsönzött erőt Antaeusnak mint fiának, Herkuleseli harcában; de ma a föld fiai nem találnak oly édes anyára, ki sziveik kiaszott érzelmeinek bánatába vigasztaló érzés kenetét vegyitené. És ha az anya mostohán bánik, ha szivtelen tényekkel találkoznak, ha szívök szeretetének egyedüli tárgya is elveszett, nincs hol vigaszt keressenek, nincsenek résztvevő keblek, az élet rideg, a nyomor sujtoló. Az emberek tehát alaptalanul panaszkodnak a miatt, hogy a dolgok rosszul mennek, mert a baj oka az, hogy magok az emberek rosszak, kik — mint Sallustius helyesen mondja — midőn tunyaság folytán erejük, idejük, elméjük megfogyatkozott, a természet erőtlenségét vádolják s a hibát, melynek magok okozói, a foglalkozási viszonyoknak tulajdonítják (Bell. Jug. c. 1.)

A helyzet nehézségét az Istennel való szoros kapcsolat elhagyása okozta. A javulás csak úgy eszközölhető, ha ezen isteni kapcsolathoz a társadalmi tagok visszatérnek; ha erős hittel visszaszerzik magoknak a mindenség Urát és Istenét; ha szilárd reményök horgonyát vetik a Gondviselőbe; ha szent szeretettel ölelik ismét a legjobb Atyát.

A szakítás nem történt volna meg, ha kezdetől fogva az egyház csalhatatlan vezérszászlója alatt maradtak volna az emberek. Vissza kell tehát térni

e zászló alá. Ez diszes lobogásával előre jelzi az utat az ég felé.

E zászlón megjelenik szent Péter alakja s szól századokról századokra Istentől ihletett ajka: »Uram kihez menjünk? Az örök élet igéi nálad vannak. És mi elhittük és megismertük, hogy te vagy Krisztus az élő Isten fia!« (Ján. 6, 69—70). E zászlóról hangzik a bölcs intelme: »A kik az Urat félték bizzatok benne, és gyönyörűségtekre lesz nektek az igalmasság.« (Jézus Sirák fia 2, 9.) E zászló alatt létesül a szeretet azon benső viszonya és égi ihletettsége, mely szent Pált ily nyilatkozatra bírta: »Bizonyos vagyok, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelen valók, sem jövendők, sem erősség, sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakaszthat minket az Isten szeretetétől, mely a mi Urunk Jézus Krisztusban vagyon.« (Rom. 8, 38—39.) E zászló jelszavai ujtják föl időnként elménkben az igéket: »nálam nélkül semmit sem tehettek« s kik Istent szeretik azoknak javára mindenen közreműködnek.

A társadalom segíthet így magán. Kövesse mindenki az egyház zászlajára irt s isteni tekintélyvel hangoztatott eme jelszavakat, s akkor a szellemi és testi hiányok önkényt el fognak tűnni és — *jó világ lesz.*

Biró Béla.

Középkori antisemitikus mozgalmak.

Különös tekintettel hazánkra.

(Folytatás.)

Az antisemitikus mozgalmak, melyeket a zsidók idéztek elé önmaguk ellen, sokkal nagyobb szerűek, mert önbűnhődéseiket saját bűneikkel okozták. Ők, mert az állampolgári jogoktól megfosztatva és így a jogokkal járó köteleességek teljesítésétől is mentek valának — nem igen zugolódtak. Míg mások élet-halál közt a lét küzdelmeit vívták, ők otthon életfentartási eszközeikről gondoskodtak — de a költséges hadviselések által tönkre silányított s elszegényült fejedelmek és népek vérében; s ha a keresztényekéihez bizonyos hasonló kiváltságokat nyertek is, ezeket is kincs-szomjuk kielégítésére használták fel. Elvők volt mindenben a nyérészkedés. Szegényeket s fejedelmeket tettek pénzhatalmuk rabjaivá. A nehéz iga alatt, míg lehetett, nyögött az iszonyatos uzsora által gyötört keresztény; majd pedig a zsarnokoskodás alól szabadulni akarva — fellázadott elnyomó uzsoráskodó hitelezői ellen, kik tulajdonságukat követeléseiken kívül még a keresztények önértetét is sértették oly kiváltságok kihasználásával, hogy — mint fennebb említve vala — a spanyol keresztény zsidók által kiállított szerződés-

seknél még mint tanu sem szerepelhetett. Ezért míg pld. Magyarországon II. Endre alatt a nép felkelt izmaelita és zsidó elnyomói ellen s sokat agyonvert közülök, Földnélküli János, ki maga is zsidók erszényébe került vala, maga támad fel ellenök, vetteti börtönbe, fosztja meg pénzüktől és sanyargatja kegyetlenül őket. Mily nagy uzsorások voltak a keresztények kel szemben, tanuskodnak Jost — zsidó — Párizsi Máté s Raynald történetírók és a fejedelmeknek nagy kamatokat tiltó rendeleteik. Ezek szerint 20—43 $\frac{1}{2}$ %-ra adták ki pénzeiket, míg a zálogba kapott vagy megvásárlott szt. edényeket, szentségtartókat megbecstelenítették. Az ily eljárások igen természetesen nem igen kedveltették őket, sőt ellenségeikül támadtak a keresztény népek. S mindezekre vezette őket a pénz tulszeretete a kincsszomj, mely judási szellemével kész halálra adni vagy elárusítani a legszentebbet is, „mert az uzsorás telhetetlen, ő a bolygó zsidó, ki soha sem nyugszik, ő folyvást égő — magát soha meg nem emésztő láng”. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames. Ezért nem csuda, hogy ma Luther is megrója az uzsorát és uzsoráskodót, midőn így szól: „ki állítja, hogy az uzsora vétek, annak pénze nincs; de a ki állítja, hogy az uzsora nem vétek, annak lelkiismerete nincs.”

De talán az uzsoráskodás büne még megbocsátható lehetne az aranyborju imádóinak, ha garázdálkodásaikban rajtok uralomra vergődött egyedüli szenvedély — a kincsszomj által vezetettének, mert ez átkos szenvedély — mint minden egyéb bűnös hajlam — az emberre kisebb-nagyobb — legalább lelkiismeretbeli büntetést szokott mérni; de ők gaztetteiket studioterv és saját törvényeik szerint miveltek, törvénykönyveik a Mischna és Gemara alapján, melyekből Kr. u. 300 évvel összeszerkesztve lett a híres Talmud. Ugy hiszem fölösleges ennel tartalmát ismertetnünk. Ismeri ezt minden művelt olvasó azon idézetekből, melyeket a porosz antisemitikusok a tonhalle-i s siegessäule-i gyűléseken — és Istóczy ajkai a magyar parlamentben is elhangoztattak. Valamint a görög önmagán kívül mindenkit barbarnak — s a római csak magát tartá genus humanumnak: úgy a zsidó előtt is mindenki, de különösen a keresztény *goj*, ki ellen bármely rosztal elkövetni Jehova előtt igen jutalomra méltó erény. S már ily törvények alapján csoda-e, ha a jelen korban, legtöbb államban emancipáltatott zsidók a tudományt, vagyont és hatalmat csaknem monopolizálják s uzsorákkal gyötörnek? Csuda-e ha csaknem egész Európában az antisemitikus mozgalmak ismét felszínre kerültek?!! De tovább nem füzöm e szomorú historiát, hanem áttérek az egyház magatartására — az antisemitikus mozgalmak körül.

A középkorban míg az államot és zsidóságot merev ellenállás — türközés tartotta ellenséges lábón: az egyházat mint mindenben, úgy a zsidókkal szemben is conservatio magatartása jellegzi. Ő az arany középutat követve: sem a fejedelmek által eléidézett mozgalmakat nem gyámolította, sem a zsidókat uzsoráskodásaik miatt nem pártolta, sem pedig az általok

sanyargatott nép közharczosává nem alázta magát. Media via est tutissima. A fejedelmeket intette békére, erkölcsös és takarékos udvartartások vezetésére, nehogy pénzzavarok idéztetve elé, egyes zsidó tőzsérek leköteltettjei legyenek. De másrészt a tulajdonjogot respectálva, figyelmeztette a népet fejedelmeivel együtt, hogy méltányos kamatok mellett felvett tartozásaikat kötelesek visszafizetni, mert res clamam ad dominum. De míg a zsidóknak is megtiltja pénzeik uzsorás használatát: addig papjait is hittérítési működéseikben figyelmeztette, hogy senkinek meggyőződését s vallásához való szigorú ragaszkodását ne sértéggessék s erőszakot ne használjanak. Az egyház e magatartásáról tanuskodnak az e korban tartott zsinatok s kitünőbb buzgó fiai. Ximenes bibornok azt mondja: a zsidókat nem szabad sem üldözni, sem kizozni, sem kikergetni, és III. Incze pápa ekkép nyilatkozik: Licet perfidia Judaeorum sit multipliciter improbanda, quia tamen per eos fides nostra veraciter comprobatur, non sunt a fidelibus graviter opprimendi. Nullus etiam christianus invitos vel volentes eos ad baptismum per violentiam pervenire compellat... sine potestatis terrae iudicio personas eorum nequiter laedere vel res eorum violenter aufere praesumat, aut bonas consuetudines immutare.“ Kik ezek ellen vétenek kiközösítéssel sujtatnak.

S hogy hiveivel jó példát adasson a zsidóknak: „míg 1453-ban V. Márton pápa engedélyt nem adott, nem volt szabad a keresztényeknek kölcsön adott pénzeik után kamatot venni.“ A világi fejedelmek azonban engedékenyebbek voltak, sőt pld. „Zsigmond királyunk, ki mindig szűkiben volt az aprópénznek, 1436-ban a magyar földön lakó zsidók számára külön uzsorára kiváltságot osztogatott, melyszerint kölcsön adott száz denár után minden hétre két denárt vehettek kamat fejébe.“ Aszalay.

(Vége köv.)

T Á R C S A.

Szilveszter estéjén.

Letűnt a nap, sötét palástja közt
Mogorva képpel néz az éj reánk.
Mégint letűnt egy hosszú év... pedig
A kezdetnél csakis imént valánk!
Ismét letűnt a csáb, mit kergeténk,
Hogy más után epeszsze vágyaink...
Hazug mosolylyal újra tette hi,
S a tett után új fájdalom megint...

Igy jártam én is... haj! reményeimért
Nem adsz te irt... te csábító világ...
Mi haszna! itt sirok, pedig mirég
Tarlott mezőm: kihalt a dal s virág...
Reája öntöm könnyem záporát...
Még siratom fejem fölött a vést...
Barátkebelt hiába kergetek,
Rideg valóban fájdalom emészt...

Szeretteim be rég a sir ölén . . .
 Alusznak ők a béke s csend honán . . !
 De mit beszéltek „alszanak“ . . . mi ez ?
 — — Eszembe jutsz te drága jó anyám!
 Kicsiny valék . . . elhallgatám az üdv tanát
 Érettem vérzett édes kebleden:
 „Testvéred — szólt — költözött,
 Az élet ott, csak ott a menyyeken . . .“

Oh tehát egy más világ, ahol
 A fájdalom talál irt, balszámot . . .?
 Szemem vigaszt keresve égre néz,
 Reám mosolygnak ott a csillagok,
 Reszketve nézem . . . szívemre csend borul,
 A kit szívem sejt — érzem — jó anyám . . .
 Emléke üdv reményem él! . . . Eredj
 Te gyászos év, leend egy szebb hazám!

Fredj! a sir sötét hazája vár
 S a küzdelem munkája mi reánk . . .
 Itt, hol a bűn kaczagja az erényt,
 Szívünk susogja nem lehet hazánk . . .
 A multnak érczlapján betűzgetem:
 A sajka küzd . . . hitetlené halál,
 De hol vezér a hit, remény a part,
 Szeretve boldogabb hazát talál . . !

Fülei Sz. Lajos.

Gondolatok a bethlehemi jászol fölött.

(Vége.)

Azon két evangélista, Máté és Lukács, kik evangéliumukat Krisztus születésének részletes leírásával vezetik be, elbeszélésöknek majdnem minden részletével ez eseménynek rendkívüliségét, természetfölöttiségét törekszenek föltüntetni, s az időkben született embernek örök istenségét igyekeznek bevitatni. S midőn e cél lebeg szemek előtt, midőn a született gyermek istenségét vitatják: ugyanakkor annak tehetlen erőtlenségét, földhöz ragadt szegénységét és gyámoltalan elhagyatottságát leplezetlenül mutogatják. „*Es es lessz nektek a jel* — adja a pásztoroknak megjelent angyal ajkaira, Luk. ev. — *Találtak egy kisdedet, polyákba takarva, és jászolba fektetve.*“ (Luk. 2. 12.) S ha megtekintjük egy kissé közelebről e jászolt, látni fogjuk mily elhagyatott, menynyire szegényes itt minden: korhadt az istálló, düledezett a jászol; rongyos a pólya, hideg a szalma; elhagyatott a sz. Anya, nincs meleg vánkosa; szívének égő szeretetével s barmok lehelletével melengeti didergő sz. fiát.

És most tegyük föl egy pillanatra, hogy mindaz mit az Isten lelkével ihletett eme férfiak Jézus isteni, természetfölötti származásáról irtak és hátrahagytak, csak költemény s a rajongó képzelet szüleménye; tegyük föl, hogy az evangéliumok sz. szerzői, mint Jézusnak, az utólérhetlen lángeszű nagy Mesternek tülbuzgó követői, őt a csupán embert, a nagyság és isteniség zománczával akarták megdicsőíteni, s benne az

évezredekben át epedve várt Messiást az élet szinpadára léptetni. Igen tegyük föl ezt egy pillanatra és akkor kérdezzük meg a józan ész, ha vajjon ennek követelményei szerint ezen költött nagyság születésének történetét úgy kell vala-e rajzolni, miként ezt Máté és Lukács evangéliumában valóban találjuk? Vajjon egy rozszant barlang-istállót kell vala-e a képzelt Istenember születésének palotájául választani, egy barom jászolt-e kijelölniök bölcsőjeül, s a szegénység rongyiba kell vala-e takarniök a népek reményét, a zsidónép által várt hatalmas hadvezért és világhódító fejedelmet? Vajjon együgyü, tudatlan pásztorokat kell vala-e bölcsőjéhez vezetniök, kik születésének első tanui, megjelenésének első hirdetői és magasztalói lennének? — És a kérdőre vont emberi ész kétségkívül azt fogja felelni: bizonyára nem!

Avagy vegyének figyelemre önkebletek sugallatát: lessétek el elmétek titkos gondolatát és látni fogjátok: hogy gondolkozik az ember, hová hajtják esztét és szívét természetes hajlamai, vágyai. Mert vajjon nem vonzódnak-e önkényt az anyagi javak, fény, gazdagság, pompa és kényelem felé, s nem rettegünk-e ösztönszerűleg a szegénységtől, a sors alacsonyágától, nélkülözéstől, fáradságtól? A nagynek, a dicsőnek, a magasztosnak alakjaival együtt, nem támad-e föl képzeletünkben a fényes születés, gazdagság és magas állás? Nem irányul-e tiszteletünk önkényt, ösztönszerűleg azokra, kiket a sors a birtoklás, gazdagság, uralkodás és bővelkedés magas polczára emelt, még ha érdemek nélkül is? Ki felelhetne mindezen kérdésekre „*nemmel*“, különösen a mi anyagimádó, fényűző, kényelem hájhászó és uralkodni vágyó korunkban?

És ha ez áll; ha az ember természetétől indítatva csakugyan így gondolkozik és érez: akkor a ki az emberi hajlamok ezen irányát, Ádám unokáinak ezen gondolkodás módját a bethlehemi jászollal összehasonlíttja, könnyen be fogja látni, hogy a költői ész egészen más szinben állította volna elő Jézusnak, az istenített embernek származási történetét; istálló helyett fényes palotát választ vala a nagy esemény szinhelyeül, rozszant jászol helyett aranytól csillogó bölcsőbe helyezé vala a dicső kisdedet, s pásztorok helyett, magas rangú, előkelő urakat, fényben, pompában és kincsekben gazdag fejedelmeket vezet vala üdvözlésére: szóval fény, pompa és gazdagsággal környezte volna születését, hogy iránta a világ bámulatát, mindjárt életének pirkadó hajnalán fölgerjessze.

Ime tehát a bethlehemi jászolnak csak pusztá megtekintése, a benne didergő kisdednek az evangélisták által rajzolt erőtlensége, durva darócczal földött szegénysége, s jámbor pásztorok által támogatott elhagyatottsága, mily fényesen igazolja ama nagy titkot, hogy valóban „*Isten jelent meg a testben.*“ Ime mily meggyőző érveit képezik azon igazságnak, hogy a szt. írók, midőn e rendkívüli gyermekét az istenség dicsfényével övezik, midőn a tehetetlen, szegény, elhagyott gyermekben a mindenható Istent szemléltetik, koránt-

sem a tulbuzgóság és rajongás szülte képzelődésnek, hanem a legvalóbb történeti igazságnak hódolnak.

De folytassuk csak tovább a bethlehemi jászol fölötti elmélkedésünket.

„Az ember anyagi javak támasza nélkül ugyszólva gyáva és tehetetlen; méltóságát, tekintélyét, születési rangjától vagy fáradságos munkával szerzett üres czimektől kölcsönzi, natalmát fegyverrel védi, gazdagságát, kényelmét a föld kincseiből meríti, gyarlóságát, gyengességét arannyal és ezüsttel fedezi. A ki vagy ezeknek birtokában nem születik, vagy magának szellemi tehetsége, ügyessége, tudománya által meg nem szerzi, nem tud annyira jutni, hogy korának hőse, megtiszteltje legyen. Az Isten egyedül az, ki mindezekre nem szorul, mert hiszen „ő általa lett minden, a mi lett;“ „ő benne élünk, vagyunk és mozgunk;“ ő neki, miként a királyi zsoltáros mondja, *a mi javainkra nincs szükségé.*“

„Mi vala tehát az Isten fiához méltóbb és illőbb, minthogy az emberi természetünkbe öltöztvén, megvesse gyengységünk eme támaszeit. Avagy miért kölcsönzött volna ő dísz és fényt a halandóságtól, *„kinek dicsőségét elbesszéli az eget, s kezének műveit hirdeti az égboltozata? — Igen Isten előtt csak annyi becse lehet a királyi bibornak, mint a rideg szalmának, melyre a bethlehemi kised vala fektetve, a fejedelmi udvarok vakító fénye nem érhet többet előtte, mint a bethlehemi barlang-istálló alacsonyúsága. Valóban, ha kényelmet, uralmi fényt, királyi pompát látnék a megtestesült Ige, az emberré lett Isten bölcsőjénél, nem tudnám magamnak elképzelni, hogy Isten lehessen az, ki miután magát mennyei dicsőségéből az Apostol szerint mintegy kiüresítette, az emberi nagyravágyás hitvány ékeibe, tetszését találja; hasonló lenne ez esetben azon fejedelmhez, ki népeért rablásra szánta el ugyan magát, de a szolgáló rongyok alatt fejedelmi ékszerreit is megtartani jónak látta.“ — Ellenben, midőn látom, hogy a kit az ég követe „Nagyinak“ jövendől és a *Magaságbeli Fiának* nevez: kit egy másik mennyei hírnök „*Ur Krisztusnak*“, „*Üdvözítőnek*“ hirdet, egy rongyos istállóban születik s meztelenségét durva darócczal takargatja; midőn látom, hogy az, a ki a szeleknek és fölböszült elemeknek egy szavával parancsolt, az emberi kényelem minden eszközeit mellőzi s a gyarló emberi természetet annak támaszai nélkül ölti magára: oh e kimagyarázhatatlan jelenetnél lehetetlen, hogy a tehetetlenségben rejülő erőt, a rongyok alatt lappangó égi kincset, *„a testben megjelent Isteni“* föl ne ismerjem, lelkeimből ne szeressem, szivemből ne imádjam! Ugy van, itt minden jel arra mutat, minden tény azt vitatja, minden érzés azt sugallja: hogy a hitvány emberi alak alatt egy Isten rejtette el magát, kinek gondolatai nem a miéink, ítéletei beláthatlan mélység, tanácsai ember előtt rejtélyek, tényei csodálatosak! —*

Nem kétlem tehát ismételve, kimondani, hogy Bethlehem rendkívüli gyermekének tehetetlenségében nyilvánuló erőtlensége, darabka posztóval fedezett szegénysége, s az együgyű pásztorok által támogatott elhagyat-

tottsága, a kutató ész előtt mindmegannyi érvei Üdvözítőnk isteni származásának, mindmegannyi jelei égi eredetének; és így a természetes ész ítélőszéke előtt, *„a bethlehemi jászol szintugy hirdeti és fogja hirdetni az idők végeig, Jézus istenségét, mint a Tábor, vagy Olajfák hegye, melyek őt mindenhatóságának ragyogó fényében látták.“*

És most engedjétek meg a bethlehemi istálló fölött zengedező mennyei seregek dicső karához csatlakoznunk s a megtestesült örök Igének, a testben megjelent Istennek, Üdvözítőnknek és Megváltóknak szegényes bölcsőjénél egy szívvvel és egy lélekkel ez örök szép égi himnuszban fejezni ki karácsonyi hálateljes örömünket: *„Dicsőség mennyben Istennek, békesség földön a jó akaratu embereknek!“* —

Oriens.

Kisebb közlemények.

— **Hálanyilatkozat.** Hogy egy nap se muljék el a nélkül, hogy érdemekben megőszült, szelidlelkű, aggfőpásztorunk Nagyméltóságú Dr. Fogarasy Mihály ur Ő Excellentiája bőkezű adományozásai registráltatnának: alóliirt kelves kötelességének ismeri a nyilvánosság terén, saját és hívei nevében hálás-köszönetét nyilvánítani nagynevű püspök atyánk azon atyai gondoskodásáért, melylyel szegényi templomunkat egy díszes kehelylyei megajándékozni méltoztatott. Ugyancsak főpásztorunk Ő Nagyméltósága alóliirtat, — midőn f. évi november hó 4-én magas kézcsókra megjelent — oly módon volt kegyes a szűk termés miatti szorult helyzetéből kisegíteni, hogy — mint új gazdának — a legszükségesebbek beszerzésére magán pénztárából 50 frtot kegyeskedett ajándékozni.

Miért is e kettős — igazán püspöki bőkezűséggel nyújtott — ajándék feletti kimondhatalan nagy örömemnek hatása alatt, azt kérem kegyes jó Istenemtől, a mit közelebbről egy csanád-egyház-megyei paptársam kívánt betegség főpásztorának, hogy t. i. vegye el az én viruló egészségemnek felét, és adja ezt gyengélkedő kegyelmes főpásztoromnak, Dr. Fogarasy Mihály ur Ő Excjájának! Adja az Ég, hogy Excjája tettus életének éveit három számjegyben is számlálhassa. De hálával telik el keblem Mélt. *Lönhart* Ferencz segédpüspök ur iránt is, ki ugyancsak f. évi nov. 4-én kegyes volt 10 frttal „*pro viatico*“ megajándékozni. Adja Isten, hogy Ő méltósága — annak idején — az erdélyi tekintélyes püspöki széken legyen a nagynevű Haynaldok és Fogarasy Mihályok méltó utódja. Faxit Deus! Kaál 1881. december 15 én. Fodor László plébános.

Irodalom.

— **Előfizetési felhívás** a „Magyar Állam — Idők Tanujá“ huszonharmadik évfolyamára. E veterán katolikus lap tehát a huszonharmadik évfolyamába lép tisztán mocsoktalanul megőrizve és öntudatosabb erővel mint valaha fennlobogtatva azt a zászlót, mely alatt huszonkét hosszú év óta bátran és férfias elszántsággal küzd a tévely és elfogultság, bűn és rossz akarat ellen, s melyet nem egyszer,

nem egy vitalis kérdésben fényes diadalra vezetett. Nem a mi gyenge tollunk tehát, hanem 22 éves dicső mult ajálja a „Magyar Államot” minden az igazság és szent ügyünk iránt érdeklődő egyházi és polgári t. olvasónk figyelmébe. — Csak meleg, és sokkal melegebb; csak lelkes, és sokkal lelkesebb pártolás, mint fájdalom eddig teheti lehetővé, hogy kath. lapjaink, a bűn és erkölcstelenség sajtóival szemben minden tekintetben sikra szállhassanak, és mindennemű igényeinknek megfelelhessenek. — Ne legyen tehát szerény ajálatunk a pusztában kiáltó szava. Előfizetheti egész évre 20, félévre 10, negyedévre 5 frittal. A tíz év óta gyakorolt kezdemény azonban, hogy szűkebb ellátásnak évi 16 ftrért, sőt a falusi káplány és tanító urak évi 12 ftrért is megkaphassák továbbra is fennáll. (Budapest, Zöldfautca 43 szám.)

— **A „Pesti Hírlap” pályázata.** Altalános a panasz irodalmi körökben, hogy régibb tárczaírónk ritkán veszik már kezükbe a tollat, s hogy azt helyettük újak nem veszik föl. Hogy némileg élesszük a tárczaírás iránti kedvet, ezennel 10 darab körmőzi aranyt tűzünk ki pályadíjjal egy tárczadolgozatra. A dolgozat tárgyának megválasztását és irmodorát teljesen a pályázók tetszésére bizzuk. A „tárca” lehet rajz, karcolat, novelette, eszevégés, genre stb. szóval minden, mi egy hírlaptárca keretébe illeszhető. A pályadíjra igényt tartó munka egy tárczaközlésénél (azaz 6—9 tárczahasábnál) hosszabb ne legyen. Az idegen kéz által írt, jelíggel s a szerző nevét rejtő levélkével ellátott dolgozatok tisztán olvasható írásban 1882. január 15-ig a „Pesti Hírlap” szerkesztőségéhez (nádorutca 7. szám) küldendők be. Pályázhat mindenki, a „Pesti Hírlap” szerkesztőségétől kivéve. A díj a legjobb dolgozatnak 1882. február 15-én adatik ki. A pályanyertes mű kiadási joga a „Pesti Hírlap”-ot illeti. A sikerültebb dolgozatokat a „Pesti Hírlap” tiszteletdíj mellett szintén közölni fogja. A pályabírák neveit közelebb fogjuk közzétenni. Budapest, 1881. dec. 16. A „Pesti Hírlap” szerkesztősége.

— **Előzetési felhívás** az „Egri egyházmegyei közlöny” XIV. évfolyamára. Megjelenik minden hó 1-én. Előfizetheti rá egész évre 2 frittal. Egerben a szerkesztőségnél.

— **Előzetési felhívás** az „Irodalmi Szemlére”. Megjelenik minden hó 1-én. Előfizetheti rá egész évre 1 frittal Egerben a szerkesztőségnél.

— **Előzetési felhívás** a „Katholikus Hetilapra”. Megjelenik minden esütörtökön. Előfizetheti egész évre 4 frittal Budapesten a „Szent-István-Társulat” igazgatóságánál lövésztutca 13. sz. Melegen álljunk a kath. szépirodalmi és ismeretterjesztő derék lapot a kath. családok és ifjúság figyelmébe és lelkes pártolásába.

— **Az egri „Népjság”,** megjelenik minden esütörtökön egy iven s változatos tartalommal. Előzetési ára egész évre 2 ft, fél évre 1 ft, negyed évre 50 kr. Az előzetési pénzek Egerbe, a Népjság szerkesztőségéhez küldendők.

— **Felhívás előzetésre.** Család és Iskola. Nevelés-Oktatásügyi szakközöly, szülők, kisdnevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára kiadja a kolozsmegyei tanító-testület. Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczi Zoltán. Rovatvezetők: Dr. Bartok István, Czirják Albert, Rieger Imre.

A „Család és Iskola”, Erdély ez egyetlen magyar nevelésügyi lapja, a jövő 1882-ik évvel VIII-ik évfolyamába lép. Felhívjuk a közönséget, mely e lapot hét évig fenntartotta, további pártolásra az ügyneveben melynek e lap szolgálja akar. Az előzetés feltételei. A „Család és Iskola” megjelen havonként kétszer, 1-én és 15-én, legalább egy iv tartalommal. Előzetési ára: egész évre 3 ft, félévre 1 ft 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetéseknek petit soronként 5 krral számíttatnak, minden hirdetésért e mellett 30 kr. bélyegdíj fizetendő. Az előzetési pénzek, hirdetések, — Propper Ferencz egyetemi pénztárnok ezimén, — a kiadó-hivatalba (Csillagutca 7. sz. a.) küldendők. Kapsolatban evvel megemlítjük, hogy a jövő év 1-ső számán kezdve lapunk mellé állandó hirdető mellékletet csatolunk. Mellékleteket lapunk mellé, csatolva elküldünk 100-át 60 kr-ával s minden küldeményért 1 ft 20 kr postadíj fizetendő.

— **Főlhívás előzetésre** „Kalocsai Néplap” ötödik évfolyamára. Lapunk új évtől kezdve 5. évfolyamába lép. Célja marad az eddigi vagyis: 1. Célja: a keresztény elvek szilárd s egyedül biztos talaján állva: a népet politikai tekintetben tájékoztatni. 2. Célja: a törvényes tekintély iránti tiszteletet ápolni s ezzel a nép vezérloíneket a nép jólétére irányzott törekvéseiket támogatni. 3. Célja: hasznos ismereteket közölni, melyeknek a családapa, a polgár, a gazda, az előljáró, a népek barátja hasznát veheti.

4. Célja: ártatlanul s hasznosan mulattatni. Bizalommal fordulunk azért a nép t. cz. vezetőihez azon kéréssel, hogy sziveskedjenek lapunkat a nép között terjeszteni. A „Kalocsai néplap”-ra előfizetheti egész évre 2 frittal, félévre 1 frittal, negyedévre 50 krral. Az előzetési díjak a szerkesztőhöz Kalocsára küldendők. A lap hetenkint esütörtökön jelenik meg. Hat egyszerre beküldött előzetés után egy tiszteletpéldányt adunk. Kalocsa, 1881. december 15-én. Főmunkatárs Kleiner Lajos áldozás a tanítóképezdei tanár. Felelős szerkesztő Mócsy Antal tanítóképezdei tanár.

— **„Religio”** kath. egyházi s irodalmi folyóirat. Negyvenegyedik évfolyamba lép. A kitűnő s tartalmas folyóiratot melegen ajánljuk kath. olvasó közönségünknek. Megrendelhető Budapesten, muzeum körút 10. sz. Ára a hetenként kétszer megjelenő folyóiratnak egész évre 10 ft.

— **„Tájékozo és egyházművészeti lap”,** 1881. folvam. XII. szám. Dus tartalommal. Megrendelhető Budapesten. Lövésztutca 13. sz.

— **„A nagy Isten eszméje.”** Irta Horváth János váczegyházm. áldozópap. A váci püsp. hatóság jóváhagyásával. Megrendelhető Kun-Félegyházán a szerzőnél, ára 1 ft vagy 5 intentio elvállalása.

— **„Közoktatás.”** Egyetemes tanügyi közöly. E czim alatt indult meg a jövő évvel egy független tanügyi lap, melynek célja a hazai közoktatást figyelemmel kíséni, a mennyiben a középiskola sem az alatta álló elemi, sem a fölötte álló egyetemi oktatás iránt közönyös nem lehet. Főroyatai: I. Nevelés. Elméleti és gyakorlati fejtegetések és tudósítások. II. Oktatás, módszertani fejtegetések, minta-előadások a tantárgyak minden ágából. III. Iskolai fejelem. IV. Tankönyvbírálatok. V. Nyelvészet. VI. Jeles tanfériaik csarnoka, életrajzok elhunyt tanfériaikról. VII. Tanárok és tanítók anyagi érdekei. VIII. Hazai és külföldi tanügyi mozgalmak. IX. Tudományos és szépirodalmi szemle, szépirodalmi tanulmányok. X. Társadalmi viszonyok. — Mindaz, mi a lap szellemi lap részére vonatkozik, a „KÖZOKTATÁS” szerkesztő bizottságának Budapest, II. kerület Batthyányi utca 53. sz. I. em. alá czimzendő. A szerkesztő bizottság: Dr. Lutter Nándor, lapvezér. Felsman József. Gyulai Béla. Thewrewk Árpád. Tomor Ferencz. A lap 1882. január fogva hetenkint egy iven jelenik meg. Előfizetési ár: negyedévre 1 ft, félévre 2 ft, egészévre 4 ft. Az előzetési összegek a „KÖZOKTATÁS” kiadóhivatalának Budapest, váci-utca Lampelfele könyvkereskedésbe küldendők. Gyűjtőknek minden 6 előzetés után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A napi események köréből.

— A karácsonyi szent ünnepek ez évben is a vallásos keblek ahítatának és szent örömeinek élesztésére nagy hatással voltak. A székesegyház nagy számu hívők buzgó imájának volt szinhelhe s viszhangoztatja az angyalok égig emelő énekenek: Dicsőség mennyben Istennek és békeség földön a jóakaratu embereknek!

Az ünnepélyes szent miséket mind éjfélok, mind első- és másodnapján mélt. Lönhárt Ferencz segédpüspök ur mondotta; az egyházi szent beszédet elsőnapján Pál István, másodnapján Weisz József lyceumi tanárok tartották elmet és szívet egyformán gyönyörködte az isteni gyermek születésének mély titkát fejtegető szép beszédekkel; a papnövendékek pedig Fogarasy János karnagy vezetése mellett ez alkalommal is nem csekély mérvben hatottak a vallásos érzés emelésére.

Az ünnep elsőnapján szent ihletétől telt szívvél főpástorunk Dr. Fogarasy Mihály ő Nagyméltóságánál jelentek meg a központi papok és tanárok s ezek nevében a segédpüspök ur ő méltósága fejzte ki a kará-

csenyi örömdölvözetet. A meghatott főpásztor kegyteljesen fogadta az üdvözetet s midőn viszontválaszában vallásos hálaérzelemmel említé föl, hogy Isten kegyelméből ma a 82-ik karácsonyt érte meg, a jelenlevők szívéből előtörő éljenzes kíséré a boldog Simeon szavait.

A növelő intézetek előljáróságai az angyali örömek ártatlan élvezetet törekedtek megszerezni a növendékeknek, a mennyiben úgy a magok, mint az ifjúság barátai részéről följállott könyvbeli és pénzbeli adományokat tombolázási időtöltés mellett kiosztottak köztők, kik azokat hálás érzellemmel fogadták arra, hogy szebben szálljon ég felé ajkaikon az ének: dicsőség mennyben Istennek, békeség földön a jóakaratu embereknek!

— **A jubileumi áhitatosság befejezése** K. Szentléleken folyó decemberhő 7-én és 8-án a hitélet példányszerű sikerével történt. A körmenetek — hogy a mezei munkától ekkor már szabadabb nép is tömegesebben részt vehessen — még okt. hóban megtartattak, de ekkor nem lévén még előkészülve kellőleg a nép, szószékre lépett ngos Bálint Károly kanonokplébános ur s megszólalván mint a mózesi trombita harsogása szent hévvel tartott beszédében annyira föllelkesített, a népet, hogy fönnemlített napokon a község aprajagya sietett tisztára mosni lelkét a poenitentia szentségében s táplálni az oltáriszentségben az angyalok eledelevel s így részesülni a szent jubileumi bucsu áldásaiban. Az iskolásgyermekeknek előbb külön megmagyaráztatott a jubileumi bucsu s azután külön is végezték áhitatosságaikat. A hívők a gyónásra és áhitatoskodásra kitűzött napokon missioi célokra 4 frt 12 krt. gyűjtöttek.

— **Egyházi kitüntetés.** Ő császári és Apostoli királyi Felsége, f. évi deczember hó. 20-án kelt legfelső kézirataval, Császka György szepesi és Schuster Konstantin kassai püspöknek, a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

— **Fejedelmi karácsonyi ajándék.** Bécsben már napok óta ő Felsége a király ugyanis megvette a Ring-színház telkét melyen saját költségein iskolát fog építtetni. Az erre vonatkozó magas királyi leirat így szól:

„Kedves gr. Taaffe! Hogy maradandó kifejezést adjak részvétemnek melylyel a decz. 8-án a Ringtheater égésénél szerencsétlenül jártak iránt viseltem, elhatároztam, hogy a Ringtheaternek a városi terjedékalap tulajdonához tartozó telkén magampénztárámból épület emeltetek megfelelően kiállított emlékkápolnával. Az e kápolna felállításával kapcsolatban tett alapítvány mindenkorra biztosítani fogja azt, hogy a megrendítő catastropha áldozatait évenként gyászisteni tisztelet tartassék. A kápolna felállításá s az ezzel kapcsolatos alapítvány ügyébe ön a bécsi hercegekkel együtt fogja megtenni a szükséges intézkedéseket. A mi a felállítandó alapítványi épületet illeti, annak jövedelmei mindenkoron bécsi jótékony egyletekre fordíttatnak. A szükséges pénz s az éptkezéseket illetőleg magampénztáram igazgatójának megadtam a megkívánató megbízásokat. Bécs, 1881. decz. 24. Ferencz József, s. k.

— **Római hírek.** XIII. Leo pápa ő Szentsége — mint már jelentettük — a szentéavatási ünnepélyek alkalmából Róma szegényei közt 10,000 frankot osztott szét. — A karácsonyi szent ünnepek alkalmából ő Szentsége a római szegények atyja, a valóban szükségét szenvedő családok közt 15,000 lírát osztott szét. Ez alkalommal msgr. Sanminatalli bizott meg a kiosztással. Nem kevesebb, mint 900 szegény család részesült 10 franknyi segélyben. A többit a plébániák osztották szét. — Ő Szentsége a siennai székesegyház javításá alapjához 2500 frankkal járult.

— **Kézdí-Vásárhely** mellett a gelencei erdőben új bő petroleum-forrást fedeztek fel.

— **Magyarország nemzetiségei** az 1880-ki nepszámlálás alapján. A sz. István korona összes polgári népessége összesen 15,642,178. — 1870-ben volt 15,417,327, többlet tehát 224,851.

— **Windthorst** a német kath. centrumpárt lelkes vezérének indítványa, melyet az egyházi béke helyreállítása végett adott be a német birod. gyűlésen így hangzik:

1. §. Az 1874. május 4-én az egyházi tisztségek jogtalan gyakorlata tárgyában kelt törvény felfüggesztetik.

2. §. Az országos rendőrhatalóságok által e törvény alapján történt intézkedések elvesztik érvényességöket.

3. §. Jelen törvény kihirdetése napján lép érvénybe.

Ez a kitartás és gyémánt szilárdság méltó és örvendetes eredménye.

— **„Ő nagysága.”** Egy 15 esztendőös leánykát fognak közelebb Bécsben pénzért mutogatni. A fiatal lány jelenleg 7 láb 3 hüvelyk magas. Halle környékéről való születésü.

— **Ujévi ajándék.** A »Székely Czimbajomhangok«, mint valódi vallásos és hazafias érzéssel irt csinos kiállítású versgyűjteményt, igen czélszerű ujévi ajándéku is melegen ajánljuk t. olvasóink becses figyelmébe. Megrendelhető Gy. Fehérvártt az erdélyi rom. kath. irod. társulatnál Arago kr.

Szerkesztői üzenetek.

— **L. I.** tanár Cs. Somlyó. Értesítjük, hogy 1881-re nem mint előfizető van bejegyezve, hanem mint az irodalmi társulat pártoló tagja és ezen jogos alapon kellett utánvételi jegyet küldeni a hátralékért melynek beküldésébe e helyen is kérjük.

— **Egy szemtanu.** K. Szentlélek. A jubileumi bucsu alkalmából begyűlt 4 frt 12 kr. nem volt a levélhez mellékelve.

— **K. Gy.** Cs. Csatoszeg. A Divat üldözöttjei közlését nonsokára megkezdjük.

— **Jánosi Péter** tanár Sz. Udvarhely. A ki nem bír tiszta fogalmával azon egyszerű dolognak, hogy mit jelent egy társulatnak alapszabályszerűen három évig kötelékében maradni, hogy fog tiszta fogalmakat közölni a tanulóifjúsággal? Jobb lesz sophismálás helyett a tagdíjhátralékot 1880-ra is beküldeni.

K i a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. gyorsajtóján Gyulafehérvártt. (Klüger B.-nál.)